

Unie van Zelfstandige Ondernemers

SUGGESTIENOTA

VOOR EEN 'MINDER HINDER' – BELEID

IN HET BRUSSELS GEWEST

INHOUD

Executive summary	2
1. Wettelijk kader in Brussel	4
2. Aanbevelingen voor 'minder-hinder'beleid - voorbeelden van maatregelen	5
A. Overleg en participatie – gedragenheid is sleutel tot “verdragenheid”	5
B. Minderhindermaatregelen in het bestek.....	6
C. Belangrijkste aandachtspunten.....	6
D. De bereikbaarheidsadviseur en het infopunt	9
3. Concreet aanbod voor de ondernemers (en handelaars)	12
A. Inhoudelijke ondersteuning – sterker uit de werken komen !	12
B. (Financiële) steunmaatregelen – ongeschonden uit de werken komen.....	13

EXECUTIVE SUMMARY

Met deze suggestienota wil UNIZO inspiratie leveren voor de uitbouw van een “minder hinder”-beleid bij openbare werken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De nota richt zich tot de gewestelijke en gemeentelijke beleidsmakers, en ook tot de ondernemers zelf.

Voor ondernemers (waaronder handelaars) is een goede bereikbaarheid van hun onderneming essentieel. Bij openbare werken of grote bouwwerken ondervinden zij niet alleen de gebruikelijke hinder, maar worden ze ook geraakt in hun inkomen (serieuze omzetsdalingen) en geconfronteerd met bijkomende problemen (b.v. moeilijke bereikbaarheid voor leveranciers, tijdelijke werkloosheid...).

Een “minder hinder”- beleid bij openbare werken maakt dus deel uit van een gunstig ondernemingsklimaat.

Op de website www.unizo.be/minderhinder staan uitgebreide nota's over de mogelijkheden voor handelaars, handelaarsverenigingen en gemeentebesturen om een 'minder hinder'-beleid vorm te geven.

Van groot belang is :

- Overleg en participatie : gedragenheid is sleutel tot “verdragenheid”
- Het opnemen van de minder hinder maatregelen in het bestek
- De focus te leggen op fasering, bewegwijzering en inspelen op parkeerbehoeften en leveringsmogelijkheden

De rol van **een bereikbaarheidsadviseur** kan nauwelijks worden onderschat. Het is een persoon die de leefwereld van de ondernemers kent, ervaring heeft met openbare werken en communicatie, op de hoogte is van de begeleidende maatregelen, makkelijk aanspreekbaar is en aanwezig “op het veld”. Hij/zij heeft een brugfunctie tussen de ondernemers en de bouwheer. Hij/zij is ook een bemiddelaar tussen de belangen van bouwheer, aannemer en de ondernemers. Idealiter werkt de bereikbaarheidsadviseur van uit **een centraal gelegen infopunt**, waar alle betrokken partijen informatie kunnen geven en bekomen.

UNIZO stelt een tweedelige ondersteuning voor tijdens de openbare werken.

A. Een **inhoudelijke ondersteuning om sterker uit de werken komen** !

Dit luik bevat een infosessie die volledig focust op de 'minder hinder'- maatregelen. Daarna komen er inspiratievergaderingen met concrete voorbeelden over de kansen, impact, opportuniteiten en mogelijkheden die na de werken zullen gecreëerd worden. Er moet ook een individueel aanbod (ism experten) aangeboden worden, waar elke ondernemer vrij kan op intekenen.

B. (Financiële) steunmaatregelen om ongeschonden uit de werken komen.

UNIZO meent dat al het mogelijke moet gedaan worden opdat de handelaars hun zaak kunnen verder uitbaten. Hiertoe dienen de 'minder hinder'-maatregelen uit voorgaande hoofdstukken absolute prioriteit te krijgen om de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de handelszaken zo veel mogelijk te garanderen.

De onlangs geregionaliseerde inkomenscompensatievergoeding kan hervormd worden tot enerzijds uit een forfaitaire 'basisinkomenscompensatievergoeding' van 1500 € (belastingvrij). Anderzijds komt daarbovenop, in functie van het aangetoonde kostenstructuur, een bijkomende 'vaste bedrijfskostencompensatievergoeding' van bijvoorbeeld maximum 2.500 € per maand.

Het Gewest of de gemeente kan de belastingen (zoals bijvoorbeeld de belasting op uithangborden of reclameborden) ten laste van de bedrijven gelegen in de zone van de werken, kwijtschelden of proportioneel verminderen gedurende de duur van de werken.

Ondernemers die zich richten op de toekomst van hun onderneming nà de werken, zouden moeten recht hebben op hogere steunpercentages in het kader van bestaande steunmaatregelen. Zo zou het steunpercentage met bijvoorbeeld 25 % kunnen worden verhoogd voor opleidingen, consultancy-opdrachten of investeringen, die de handelaar in de periode voor (bijvoorbeeld het ontwikkelen van een e-commerce luik van de handelszaak) of tijdens (herinrichting van de winkel, opleiding ...) de werken, onderneemt.

1. WETTELIJK KADER IN BRUSSEL

*De werkzaamheden op gewestwegen zijn onderworpen aan een **specifieke reglementering** en dienen **voor akkoord** te worden voorgelegd **aan de Commissie voor de Coördinatie van de Bouwplaatsen**.*

*Centraal principe van deze reglementering is dat **geen enkele nieuwe werf** van start mag gaan op de openbare weg **zonder de uitdrukkelijke toestemming** van de Commissie voor de Coördinatie van de Bouwplaatsen.*

Wetgeving betreffende de coördinatie en de organisatie van werken op de openbare weg in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ordonnanties en besluiten – uittreksels uit het Belgisch Staatsblad):

Ordonnantie van 3 juli 2008 en bijhorende besluiten

- Ordonnantie van 3 juli 2008 betreffende de bouwplaatsen op de openbare weg

De uitvoering van bouwplaatsen op de openbare weg

- Besluit van 11 juli 2013 van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering van bouwplaatsen op de openbare weg

De coördinatie van de bouwplaatsen op de openbare weg - Osiris

- Besluit van 30 januari 2014 van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Regering betreffende de coördinatie van de bouwplaatsen op de openbare weg

De Coördinatiecommissie van de Bouwplaatsen

1. Besluit van 30 januari 2014 van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot wijziging van het besluit van 26 januari 2012 betreffende de Coördinatiecommissie van de bouwplaatsen ingesteld bij de Ordonnantie van 3 juli 2008 betreffende de bouwplaatsen op de openbare weg, en houdende de benoeming van haar leden

Ordonnantie van 26 juli 2013 : Ondergrondse kabels, buizen en leidingen

- Ordonnantie van 26 juli 2013 betreffende de toegang tot en de uitwisseling van informatie over ondergrondse kabels, buizen en leidingen
- Besluit van 16 mei 2014 de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de toegang tot en de uitwisseling van informatie over ondergrondse kabels, buizen en leidingen

Binnen de Brusselse Coördinatiecommissie van de Bouwplaatsen is er een **Afdeling 'Informatie'**. Deze afdeling is een uitvloeisel van het project Fix My Street. Ze verzamelt, actualiseert en verspreidt de relevante informatie naar de betrokken partijen waaronder de Commissieleden, het Verzoeningscomité en de gewestelijke en gemeentelijke communicatieverantwoordelijken. Ze produceert en publiceert info- en vormingsdocumenten en gaat partnerschappen aan met derden (organisatoren van evenementen, professionele weggebruikers...).

Contactgegevens Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Mobiël Brussel
Cel Coördinatie van de Werken
Vooruitgangstraat, 80, bus 1, 1035 Brussel
T 02 204 22 70
F 02 204 15 33
e-mail : coordimail@mbhg.irisnet.be

2. AANBEVELINGEN VOOR 'MINDER-HINDER'BELEID - VOORBEELDEN VAN MAATREGELEN

Op de website www.unizo.be/minderhinder staan uitgebreide nota's over de mogelijkheden voor handelaars, handelaarsverenigingen en gemeentebesturen om een 'minder hinder'-beleid vorm te geven. We vatten hieronder de belangrijkste elementen samen.

A. OVERLEG EN PARTICIPATIE – GEDRAGENHEID IS SLEUTEL TOT "VERDRAGENHEID"

Het idee voor het uitvoeren van een bepaalde ingreep op het openbaar domein ontstaat doorgaans in één of ander planningsproces. Vooraleer de werf van start gaat, is dus al een lang traject doorlopen.

Als het goed wordt aangepakt, kunnen de ondernemers de beste draagvlakverwervers worden van de plannen. Daarom is het ideaal om hen reeds van bij het begin van het planningsproces te betrekken. De inzichten van bewoners en handelaars/ondernemers op de omgeving zijn vaak breder dan die van de opdrachtgever. Zij zijn immers ervaringsdeskundigen. Hoe meer de plannen er in slagen om de belangen van verschillende groepen te verzoenen, hoe sterker het draagvlak ervoor zal zijn.

Voor een lokale overheid kan het daarom ook van groot belang zijn, om niet alleen naar aanleiding van op til staande werken, een overleg te organiseren, maar dit op permanente wijze te voorzien. Zo kan er bijvoorbeeld een Gemeentelijke Ondernemers Adviesraad gecreëerd worden.

B. MINDERHINDERMAATREGELEN IN HET BESTEK

Het bestek is het document waarin beschreven staat welke werken er moeten uitgevoerd worden, met welke materialen en op welke manier. Het bestek is meer dan een technische en juridische beschrijving van de werken. De grote kracht van een bestek is dat het een middel is om maatregelen voor minder hinder af te dwingen, die meer zijn dan enkel de minderhindersteenslag.

Dankzij het opnemen van minderhindermaatregelen in het bestek, wordt de aannemer verplicht die maatregelen toe te passen. Dat kan dus onder meer gaan over :

- Signalisatie
- Waarborgen voor toegang tot ondernemingen
- Laad- en losmogelijkheden
- Tijdelijke parkeervoorzieningen
- Informatieplicht, bijv. bewonersbrieven
- Fasering

Voorzie een uitvoeringstermijn in kalenderdagen in plaats van werkdagen in het bestek. Bij het werken in kalenderdagen hoeft men geen rekening te houden met weerverletdagen. Weer of geen weer, de aannemer dient de werken klaar te hebben tegen een vastgelegde dag. Het werken in kalenderdagen maakt het mogelijk een correcte einddatum te communiceren.

C. BELANGRIJKSTE AANDACHTSPUNTEN

1. Parkeren (run/fun/frun) - Parkeerbehoeften

De parkeerbehoeften worden bij voorkeur bepaald in functie van de verschillende vormen van winkelen. Afhankelijk van de vorm van winkelen zullen klanten maximum een bepaalde afstand te voet willen afleggen van de parkeerplaats tot de winkel. In geval van openbare werken, moet de afstand tot de voorziene parkeerplaatsen in onderstaande tabel als vertrekpunt worden genomen.

Run-, fun- en frunshoppen	Runshoppen: snel een enkelvoudige aankoop of dagelijkse boodschappen doen	Frunshoppen: een combinatie van run- en funshoppen. Boodschappen waarbij de kwaliteit primeert.	Funshoppen: gaan winkelen, shoppen als hobby of ontspanning.
Buurt- of wijkwinkelcentrum	50-100 m	50-100 m	
Klein stadsdeel of streekverzorgend centrum	100-200 m	100-200 m	
Groot stadsdeelcentrum of regionaal centrum		200-400 m	200-400 m

Bovengewestelijk centrum			350-500 m
Nationaal centrum			450-700 m

2. Bewegwijzering – omleiding en bestemmingssignalisatie

Omleidingssignalisatie

Een omleiding heeft als doel een zo vlot mogelijke doorstroming te garanderen en de bereikbaarheid zo maximaal mogelijk te houden. Goede bewegwijzering op de omleidingsroute is daarbij van groot belang. De omleiding moet per fase bekeken worden. Omleidingen zijn er vooral voor mensen die de situatie ter plaatse niet kennen!

Bestemmingssignalisatie

Bestemmingssignalisatie wordt tijdens wegenwerken ingeschakeld om in de (buurt van de) werfzone zelf aan te geven hoe en in welke mate klanten, leveranciers, bezoekers, ... op hun bestemming kunnen geraken. Er bestaat geen eenduidige werkwijze, maar we kunnen een aantal stappen onderscheiden:

- Inventarisatie
  - Welke bestemmingen hebben nood aan bereikbaarheidssignalisatie?
  - Individuele of groepssignalisatie?
  - Welke diensten, openbare gebouwen, ziekenhuizen, ... worden opgenomen in het bestemmingssignalisatieplan?
- Keuze benaming bestemmingen
  - Welke termen/benamingen worden gebruikt op de signalisatie? Duidelijke benamingen zullen het volgen van de signalisatie sterk vereenvoudigen.

Hier kan ook ruimte gemaakt worden voor de creativiteit van de handelaars. Aan de toegangen van de wijk kunnen spandoeken of grote borden de (duur van de) werken aankondigen.

3. Bereikbaarheid (leveringen)

UNIZO vraagt dat de nodige maatregelen met betrekking tot de netheid en de toegankelijkheid van de handelszaken, in het bijzonder wat betreft de parking en de laad- en loszones, zouden worden genomen, in overleg met de ondernemersverenigingen en op basis van het lastenboek van de werken.

4. Informatieve en promotionele communicatie

Voor de betrokken ondernemers

Start communicatie over de werken zo snel mogelijk. Wacht niet tot u het laatste detail kent. Liever een jaar voor de werken al een eerste infomoment, dan een brief in de bus als de werken al bezig zijn! Ook wanneer beslissingen op zich laten wachten kan er al gecommuniceerd worden. Zeg bij voorkeur dat er nog geen beslissing gevallen is, want foutieve geruchten doen meer kwaad dan goed.

Tijdige communicatie is uitermate belangrijk voor handelaars en ondernemers. Waarom ?

- Investerings kunnen afstemmen op de werken is een evidentie. Grote werken veroorzaken een niet te negeren verlies aan inkomsten waardoor de last van de investering veel zwaarder uitvalt. Ook mensen die een nieuwe zaak willen starten willen op de hoogte zijn van mogelijke wegenwerken en stemmen hun investering hier op af.
- Op basis van de informatie die ondernemers krijgen over wegenwerken kunnen ze een beslissing nemen over voorraden. In de modesector worden voorraden reeds een jaar op voorhand besteld.
- Ondernemers die werken met personeel of overwegen nieuw personeel aan te nemen doen dit steeds weloverwogen. Alle informatie over mogelijke hinder kan personeelsbeslissingen beïnvloeden.
- Tijdens periodes van hinder worden heel wat ondernemers creatief. Zijn ze tijdig op de hoogte van werken, dan kunnen ze vooraf hun acties goed voorbereiden.
- Handelszaken plannen hun jaarlijks verlof liefst tijdens de zwaarste hinder van de werken.

Voor het publiek: ‘Je kan hier niet lopen, maar wij zijn open’

Een positieve communicatie en houding laten aan de klant zien dat ondernemers bereikbaar blijven en moeite willen doen om een goede service te blijven garanderen, ondanks de werken. Een negatieve houding, met bijvoorbeeld zwarte vlaggen, werkt contraproductief. De boodschap dat men onbereikbaar is, zal zich snel verspreiden, waardoor heel wat klanten wegblijven, tijdens én na de werken, want “we geraken er toch niet”. Ze gaan dan op zoek naar alternatieven.

Breng dus een positieve boodschap: “Wij zijn bereikbaar”. Geef aan hoe de klanten eenvoudig tot bij de handelszaken geraken. Organiseer commerciële acties en toon de klant dat het een meerwaarde is om te blijven winkelen bij de getroffen handelaars, ondanks de werken.

Er zijn tal van acties te bedenken, hetzij door een individuele ondernemer, hetzij in groep. Tombola's en spaaracties waar prijzen mee te winnen zijn, blijven klanten aantrekken. Een gouden tip: start de actie al op voor de werken van start gaan. De klant zal zo sneller geneigd zijn de wegenwerken te trotseren, omdat hij of zij weet dat er een interessant voordeel aan vast hangt.

Na afloop van de werken moet de nadruk op alle mogelijke manieren gelegd worden op het feit dat de ondernemers terug bereikbaar zijn en meer dan ooit ter beschikking staan van hun klanten. “Wij zijn terug volledig bereikbaar en in een vernieuwde omgeving!”.

De klanten die tijdens de werken voor een alternatieve route kozen en op hun weg andere zaken bezochten, komen niet vanzelf terug. Ook na de werken is het dus nodig enkele inspanningen te leveren.

Een gezamenlijk pers- en fotomoment zijn, maar ook een receptie of plechtig lintjesknippen bijvoorbeeld. Een gezamenlijke actie kan dan weer in het verlengde liggen van de acties die reeds tijdens de werf liepen. Maak het interessant voor de klant om terug zijn vertrouwde zaken te bezoeken.

D. DE BEREIKBAARHEIDSADVISEUR EN HET INFOPUNT

Voor ondernemers is een goede bereikbaarheid van hun onderneming essentieel. Bij openbare werken of grote bouwwerken ondervinden zij niet alleen de gebruikelijke hinder, maar worden ze ook geraakt in hun inkomen (serieuze omzetzakkingen) en geconfronteerd met bijkomende problemen (b.v. moeilijke bereikbaarheid voor leveranciers, tijdelijke werkloosheid...). UNIZO-onderzoek toont aan dat 73% van de ondernemers omzetverlies lijdt bij werken, 63% (voornamelijk zaken in handel en diensten) kent klantenverlies. Daarom heeft deze doelgroep, meer nog dan de andere bewoners, nood aan een correcte en tijdige communicatie en een minder-hinder-begeleiding, zeker in een stedelijk gebied, waar openbare werken en grote bouwwerken schering en inslag zijn. En liefst door iemand die hun leefwereld kent, ervaring heeft met openbare werken en communicatie, die op de hoogte is van de begeleidende maatregelen, die makkelijk aanspreekbaar is en aanwezig “op het veld”.

1. De bereikbaarheidsadviseur

1. Taakomschrijving : begeleiden van ondernemers bij concrete projecten van openbare werken

1.1 Informeren en communiceren

Ondernemers hebben alle belang bij tijdige en correcte informatie en communicatie over de herinrichting van het openbaar domein, zowel in plannings- als in uitwerkingsfase. De bereikbaarheidsadviseur werkt een communicatieplan uit op maat van de betrokken ondernemers en bezorgt input voor de uitvoering ervan.

1.2. Aanspreekpunt

De bereikbaarheidsadviseur fungeert als centraal aanspreekpunt, zowel voor het stadsbestuur, de projectactoren als voor de ondernemers, van in de conceptfase. Hij is tijdens de uitvoering “de ogen

en de oren” van de werf, is regelmatig ter plaatse aanwezig en laagdrempelig bereikbaar. Als een goede dispatcher zorgt hij ervoor dat de vragen, problemen, informatie,.. bij de juiste personen terecht komen, opgevolgd worden en opgelost geraken.

1.3. Brugfunctie

Ondernemers durven niet altijd rechtstreeks contact opnemen met de projectactoren bij vragen of problemen, niet in het minst omdat zij nadien nog “zaken” moeten doen met die actoren (bv. met de stad). Voor hen vervult de bereikbaarheidsadviseur een brugfunctie.

Soms maakt de bouwheer bepaalde keuzes die niet altijd in de lijn der verwachtingen liggen. Het is de taak van de bereikbaarheidsadviseur de argumentatie van de bouwheer in verband met het waarom van bepaalde keuzes op een begrijpbare wijze over te brengen.

1.4. Bemiddelaar

De belangen van bepaalde projectactoren (bv. aannemer) kunnen verschillen van die van diegenen die de werken ondergaan. De bereikbaarheidsadviseur zorgt er als bemiddelaar voor dat problemen niet escaleren en dat er een aanvaardbare oplossing uit de bus komt.

Vaak bepalen kleine snel oplosbare problemen een belangrijk aandeel van de hinder die mensen ondervinden tijdens werkzaamheden. Als zij dan onmiddellijk weten bij wie ze terecht kunnen, escaleren die problemen niet.

1.5. Initiatiefnemer

De bereikbaarheidsadviseur neemt initiatieven voor (of ontwikkelt) acties die voor minder hinder zorgen zoals een duidelijk leesbaar omleidings- en bestemmingsverkeerbewegwijzeringssysteem; hij verstrekt proactief informatie over de wettelijke maatregelen bij openbare werken (bv. inkomenscompensatievergoeding); hij stimuleert commerciële promotieacties die de omzetsdaling van de ondernemers ten dele kan compenseren;...

2. Welke projecten begeleiden ?

Projecten die aan minstens 2 van onderstaande criteria beantwoorden, vragen om een intensieve projectbegeleiding:

- a) uitvoeringstermijn langer dan 1 maand
- b) grote structurele ingrepen (bv. rioleringswerken)
- c) projecten op verkeersslagaders
- d) projecten waar een relevant aantal ondernemers rechtstreeks (in werfzone) of onrechtstreeks (op aanlooproute naar werfzone, op omleidingsroute) mee geconfronteerd worden.

3. Hoe projecten begeleiden ?

3.2.1. in de conceptfase

De bereikbaarheidsadviseur toetst de geplande herinrichting van het publiek domein af met de betrokken handelaars / ondernemers, detecteert mogelijke knelpunten, analyseert de impact van de werken op de zelfstandigen/ondernemers, en verzamelt ook de bevindingen over onder meer parkeerstroken, de inplanting van groenvoorzieningen, de richting van het verkeer enzovoort.

3.2.2. in de (voor)ontwerpfase

De bereikbaarheidsadviseur adviseert bij de opmaak van het verkeersplan (bewegwijzering, bestemmingssignalisatie, omleiding, bereikbaarheid, enzovoort) en de vorming van minder-hindermaatregelen. Hij doet voorstellen voor de begeleiding tijdens de uitvoering. Het gaat hierbij over elementen zoals het voorzien van parkeerplaatsen, fietsenstallingen, plaatsing van verlichtingspalen, locatie van laad- en loszones, circulatieplan, enzovoort.

Hij informeert de ondernemers, niet alleen in werfzone, maar ook in de ruime omgeving, over plannen, fasering, omleidingen, ... Deze informatieverstrekking is vooral belangrijk in functie van een afgestemd aankoopbeleid en stockbeheer.

3.2.3. in de uitvoeringsfase

De bereikbaarheidsadviseur heeft op individuele en collectieve basis overleg met de betrokken ondernemers en de ondernemersorganisaties, straatcomités,.. en is aanwezig op het terrein. Hij legt alle nodige contacten (o.a. met politiediensten, aannemers, nutsmaatschappijen...) en zet de nodige stappen om de problemen een oplossing te bieden.

De bereikbaarheidsadviseur volgt de werfvergaderingen op, in persoon waar nodig, via het verslag waar mogelijk en geeft input voor de noodzakelijke communicatie naar ondernemers en, waar nuttig, ook naar bewoners. Hij onderneemt acties om voorafgaand aan elke fase of bij ingrijpende wijzigingen ondernemers optimaal te informeren alsook om op mogelijke knelpunten te anticiperen. De bereikbaarheidsadviseur initieert minder hinder acties (zoals bv. koopacties, alternatieve bewegwijzering).

2. Eén infopunt in kader van openbare werken

UNIZO stelt voor om de volledige dienstverlening omtrent de werf te centraliseren in één (fysiek) infopunt, op geringe afstand van de werken zelf. In dit uniek aanspreekpunt kunnen zowel bewoners als ondernemers terecht voor informatie over de voortgang van de werken, de voorziene 'minder hinder'-maatregelen, maar ook voor informatie over de financiële steun (inkomenscompensatievergoeding) naar aanleiding van de werken. Deze dienst kan ondernemers begeleiden bij het indienen van de aanvraag.

Idealiter is dit centraal gelegen infopunt minstens 2 halve dagen per week bemand (door de bereikbaarheidsadviseur) en is het een plaats waar alle betrokken partijen informatie kunnen geven en bekomen.

UNIZO vraagt dat de economische actoren 6 maanden voor de start van de werken informatie zouden krijgen over het belang en de organisatie van de werken, zodat ze de nodige voorzorgen kunnen nemen. De (belangrijkste) bouwheer kan hier best het voortouw nemen en een centrale coördinerende rol spelen in de communicatie met de handelaars. Bij gebrek aan informatie moet de beheerder van de werken de klanten en de leveranciers verwittigen over de toegankelijkheid en de continuïteit van de economische activiteiten.

3. CONCREET AANBOD VOOR DE ONDERNEMERS (EN HANDELAARS)

In dit hoofdstuk formuleren we enkele suggesties voor de omkadering van de ondernemers voor, tijdens en na de openbare werken in hun gemeente. Daarnaast ook een voorstel voor een herwerkte Brusselse versie van de inkomenscompensatievergoeding.

Naar aanleiding van geplande werkzaamheden, stelt UNIZO voor om de handelaars daarbij te ondersteunen op een positieve manier. Vanuit UNIZO willen we zo tegemoet komen aan twee bezorgdheden :

- Het gebrek aan concrete informatie en voorbeelden over de mogelijke impact en effecten van deze omgevingsverandering (tijdens en na de werken).
- De verschillende mogelijkheden (financieel, mentaal, ...) van elke individuele handelaar om daar op in te spelen.

Hiervoor zou, bij alle openbare werken, een aanbod moeten worden uitgewerkt, dat er als volgt zou kunnen uit zien :

A. INHOUDELIJKE ONDERSTEUNING – STERKER UIT DE WERKEN KOMEN !

Bij het begin en tijdens de werken ligt de aandacht van de handelaar in essentie op 'overleven'. Daar moet het aanbod rekening mee houden, door de organisatie van een infosessie bijvoorbeeld (punt 1.). Pas indien de werken reeds enige tijd bezig zijn, komt er ruimte voor de toekomst en de mogelijkheden na de werken (punt 2. e.v.)

1. Een infosessie voor het begin van de werken die volledig focust op de 'minder hinder'-maatregelen die de verschillende aannemers en bouwheren hebben genomen. Dit verplicht enerzijds om de aannemers te laten stil staan bij de maatregelen die ze plannen, en anderzijds ook de mogelijkheid om te kijken of er voor bepaalde (individuele) gevallen nog bijkomende maatregelen mogelijk of noodzakelijk zijn. Deze sessie moet uitmonden in een folder die de voornaamste data en werkafspraken opneemt, evenals een verwijzing naar het infopunt en de bereikbaarheidsadviseur.

2. De organisatie van een inspiratievergadering met concrete voorbeelden uit binnen- en buitenland, getuigenissen van handelaars, ... om inspiratie te geven aan de handelaars over de kansen, impact, opportuniteiten en mogelijkheden die deze verandering kan creëren.
3. Het aanbieden van drie à vier bijkomende informatiesessies die een specifiek thema belichten, dat bij veel handelaars de interesse kan wekken. Het kan daarbij gaan over e-commerce, klantenonthaal, aanpassen van het assortiment, ...

Belangrijk is dat bij deze sessies de handelaars ook samen komen en er een gemeenschappelijke dynamiek ontstaat. Deze sessies kunnen plaatsvinden tijdens de werken en ook de inhoud moet door de handelaars (mee) bepaald worden.

4. Het ter beschikking stellen van een individueel aanbod (ism experts) waar de handelaars, die dat wensen, kunnen op intekenen om de kansen te benutten en de bedreigingen te counteren, zoals die zich voor hun onderneming zouden kunnen stellen. UNIZO heeft momenteel zo'n aanbod lopen in Vlaanderen :
http://www.unizo.be/kopenenverkopen/cm/het_project_commerciele_inspiratie.html,
 dat we eventueel als uitgangspunt kunnen gebruiken.

Dit kan een portfolio zijn van beschikbare experts, subsidies, ...Er kan ook een voorafgaande scan voorgesteld worden, die het werk van een individuele consultant vergemakkelijkt. Best kan er hiervoor ook een link gelegd worden naar de bestaande steunmaatregelen van het Gewest in het kader van de economische expansie (algemene investeringssteun, steun voor opleiding en consultancy, ...).

B. (FINANCIËLE) STEUNMAATREGELLEN – ONGESCHONDEN UIT DE WERKEN KOMEN

1. *Folder voor de ondernemer*

Naar aanleiding van de werken in een gemeente, zou er een folder moeten gemaakt worden die een overzicht geeft van alle steunmaatregelen, waar een ondernemer beroep op kan doen.

De folder moet specifiek zijn (op de cover moet de naam van de gemeente en de vermelding van de openbare werken zelf staan), en de concrete gegevens bevatten van de diensten en contactpersonen (in gemeente of gewest).

De folder vermeldt zo onder meer :

- Federale maatregelen :
  - Mogelijkheid tot uitverkoop en kortingen
  - Vrijstelling sociale zekerheidsbijdragen van zelfstandigen
  - Uitstel betaling RSZ-bijdragen
  - Tijdelijke werkloosheid

- Fiscale maatregelen
- Gewestelijke maatregelen bij openbare werken :
  - Inkomenscompensatievergoeding
  - Rentetoelage
- Gemeentelijke steunmaatregelen :
  - Algemene steunmaatregelen in geval van investeringen, opleiding en consultancy (link naar punt A.4.)

2. *Kwijtschelden of proportioneel verminderen van belastingen*

Een belasting op uithangborden of reclameborden die moet betaald worden aan de Gemeente, terwijl de winkel onbereikbaar is en de desbetreffende borden wellicht onzichtbaar, is voor de handelaar moeilijk te verteren. De belastende overheid zou deze belastingen voor de bedrijven gelegen in de zone van de werken, kunnen kwijtschelden of proportioneel verminderen in functie van de duur van de werken. In de meeste gevallen zal dit wel moeten gebeuren via een aanpassing van het gemeentelijk belastingsreglement en dus via een goedkeuring van het Schepencollege en de Gemeenteraad.

3. *Suggesties voor de Brusselse compensatievergoeding bij openbare werken*

In het kader van de zesde staatshervorming werd de bevoegdheid voor het Participatiefonds en daarbij ook de Inkomenscompensatievergoeding overgedragen naar de Gewesten. Dit is het uitgelezen moment om in Brussel echt werk te maken van een gewestelijke regeling in het kader van openbare werken, waarbij de bestaande vergoedingssystemen (momenteel opgenomen in de Wet Dedecker) worden samengevoegd tot één ondersteuningspakket.

Uitgangspunten :

Ondernemers ondervinden nadelen, ten gevolge van openbare werken, en dienen voor het inkomensverlies gecompenseerd te worden. Dit inkomensverlies is natuurlijk niet voor elke ondernemer gelijk. Bovendien zijn de mogelijkheden van de handelaar om verder zaken te doen tijdens de werken, ook verschillend. Sommigen zijn eerder gericht op 'runshopping', waar de gemakkelijke toegang voor een dagelijkse aankoop, cruciaal is. Voor hen zal het inkomstenverlies bijna totaal zijn. Anderen kunnen hun klanten nog op andere manieren bedienen en zullen, indien ze geopend blijven, hun omzetverlies kunnen beperken.

UNIZO meent dat al het mogelijke moet gedaan worden opdat de handelaars hun zaak kunnen verder uitbaten. Hiertoe dienen de 'minder hinder'-maatregelen uit voorgaande hoofdstukken absolute prioriteit te krijgen om de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de handelszaken zo veel mogelijk te garanderen.

Toegang tot steunmaatregelen verbinden aan een voorwaarde tot sluiting, druist in tegen deze benaderingswijze. De voorwaarde tot sluiting is eigenlijk een vorm van economische afbraak of waardevernietiging.

Voorstel :

UNIZO pleit voor een systeem waarbij alle handelaars die rechtstreeks (hun onderneming ligt op een weg waar de werken worden uitgevoerd) of onrechtstreeks (werken op de toegangswegen naar hun onderneming) een forfaitaire 'basisinkomenscompensatievergoeding' kunnen ontvangen, zonder verplichting tot sluiting, van 1500 €. Dit bedrag is belastingvrij.

Daarbovenop moet er, in functie van het aangetoonde kostenstructuur, een bijkomende 'vaste bedrijfskostencompensatievergoeding' worden voorzien tot een maximum van bijvoorbeeld 2.500 € per maand. Deze vergoeding kan eventueel ook rekening houden met de reële omzetverliezen (op basis van vergelijking BTW-aangiftes).

In geval bovenstaande wordt voorzien, kan de bestaande rentetoelage, in het kader van de Ordonnantie voor de steun aan de economische expansie, worden afgeschaft.

Tegelijkertijd moeten ook de ondernemers die zich richten op de toekomst van hun onderneming nà de werken, ondersteund worden. UNIZO pleit er daarom voor dat de bestaande steunmaatregelen voor opleiding, consultancy en investeringen voor handelaars die hinder van openbare werken ondervinden, worden versterkt. Zo zou het steunpercentage voor opleidingen, consultancy-opdrachten of investeringen verhoogd kunnen worden met bijvoorbeeld 25 %, voor de handelaar die in de periode voor (bijvoorbeeld het ontwikkelen van een e-commerce luik van de handelszaak) of tijdens (herinrichting van de winkel, opleiding ...) de werken, initiatieven in dit verband neemt.

UNIZO vraagt ook dat, in geval van de verlenging van de werken ten aanzien van de oorspronkelijke planning, schadevergoedingen worden voorzien voor de getroffen ondernemers.

Voorwaarden tot succes :

1. Eenvoudige aanvraagprocedure

De ondernemer moet bijvoorbeeld zelf geen hinderattesten opvragen bij de gemeente. Bij de werken stelt de gemeente, na advies van het begeleidingscomité van de openbare werken, de lijst op van ondernemingen, gebouwen, organisaties, ... die hinder ondervinden. De Gewestelijke Administratie kan zich op deze lijst baseren voor de toekenning van de basisinkomenscompensatievergoeding en de verhoogde steunpercentages.

2. Geen al te strikte termijnen voor het indienen van de aanvraag

Voor wat betreft de forfaitaire basisinkomensvergoeding wordt het recht automatisch geopend bij de aanvang van de werken (eventueel volgens de fases van de werken).

3. Tegemoetkoming geldt voor openbare werken die minstens één maand duren.

Budgettaire impact :

Momenteel bedraagt het budget dat is overgekomen van het federale niveau naar Brussel, voor de inkomenscompensatievergoeding, +/- 380.000 €. Het budget van de rentetoeelage is niet apart toegewezen en maakt deel uit van het totale budget van de steunmaatregelen voor de Economische Expansie.

In elk geval zijn de huidige vastgelegde middelen onvoldoende. De Regering kan, in functie van de beschikbare middelen :

- een onderscheid maken in de basisinkomenscompensatievergoeding voor de ondernemingen die verplicht zijn tot sluiting of ervoor kiezen om te sluiten, en diegenen die hun activiteiten (gedeeltelijk) kunnen verderzetten.
- prioriteit geven aan de basisinkomenscompensatievergoeding en gunstige voorwaarden scheppen om de bedrijfskostencompensatievergoeding via andere wegen mogelijk te maken (overbruggingskredieten of waarborgen bij Brussels Waarborgfonds, GIMB, ...)
- De minimale termijn van de duur van de werken verlengen naar 2 of 3 maand.
- prioriteit geven aan bijkomende steunmaatregelen (verhoging steunpercentages) via de middelen ter bevordering van de Economische Expansie.

*****